

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора
Товстановської Валентини Олександрівни на дисертаційну роботу
Вереснюк Наталії Сергіївни
«Корекція якості життя та репродуктивних розладів у жінок з аномаліями
розвитку статевих органів»,
подану до спеціалізованої вченої ради Д 26.613.02 при
Національному університеті охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика
МОЗ України на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук
за фахом 14.01.01 – акушерство та гінекологія

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Збереження репродуктивного здоров'я є пріоритетним напрямком сучасної світової системи охорони здоров'я, основними принципами якої стає персоніфікований підхід до пацієнта, попередження та раннє виявлення захворювань. Формування репродуктивного здоров'я починається з внутрішньоутробного розвитку і значною мірою залежить від впливу різних чинників зовнішнього середовища, стану здоров'я матері тощо. З огляду на це аномалії розвитку жіночих статевих органів, які є наслідком порушень ембріогенезу, становлять значний інтерес в розрізі їх впливу на репродуктивну функцію жінки у різні вікові періоди.

Частота вроджених аномалій розвитку статевих органів в загальній жіночій популяції коливається від 4,3 до 6,7% і значною мірою залежить від методу діагностики, який використовується під час епідеміологічного дослідження. Водночас частота невиношування вагітності серед пацієнток із аномаліями розвитку матки коливається від 23 до 86%, безпліддя – від 11 до 32%. Статистичні дані щодо поширеності аномалій розвитку жіночих статевих органів в Україні відсутні.

Актуальність проблеми аномалій розвитку статевих органів зумовлена й тим, що одні з них ведуть до негативних акушерських та перинатальних

наслідків, розвитку гінекологічної патології, інші – до неможливості ведення статевого життя та реалізації репродуктивної функції. Все це відображається як на фізичному, так і на психічному стані здоров'я пацієнток. Тому аномалії розвитку статевих органів є надзвичайно важливою медико-соціальною проблемою.

На сьогодні відсутні єдині підходи щодо діагностики та диференційної діагностики різних типів аномалій розвитку статевих органів. Тому нерідко структурні аномалії розвитку репродуктивних органів виявляються під час вагітності, наданні допомоги при невиношуванні вагітності чи розродженні. Беззаперечним є той факт, що раннє виявлення та правильна верифікація вроджених аномалій розвитку жіночої статевої сфери визначає доцільність і об'єм операції, дозволяє уникнути проведення повторних необґрунтованих оперативних втручань та зберегти репродуктивний потенціал жінки. Все ще суперечливими залишаються багато аспектів лікувальної тактики щодо збереження репродуктивного здоров'я, практично не досліджена якість життя пацієнток з аномаліями розвитку статевих органів у різні вікові періоди. Наведені дані підтверджують актуальність виконання даної дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота є фрагментом планових науково-дослідних робіт кафедри акушерства, гінекології та перинатології факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Дисертантка є співвиконавцем НДР.

Наукова новизна отриманих результатів

Автором представлено наукову новизну на всіх етапах роботи: діагностичному, клінічному, обґрунтування та впровадження системної моделі надання допомоги жінкам з аномаліями розвитку статевих органів. Представлено епідеміологічні особливості вікової структури аномалій розвитку статевих органів. За даними ретроспективного аналізу з'ясовано

наслідки пізньої діагностики обструктивних аномалій розвитку статевих органів. Розширено відомості щодо структури репродуктивних розладів у пацієнок з аномаліями розвитку органів репродуктивної системи залежно від віку. З'ясовано структуру аномалій розвитку репродуктивних органів у пацієнок підліткового та репродуктивного віку. Доведено високу інформативність 3D УЗД в диференційній діагностиці аномалій розвитку статевих органів у пацієнок репродуктивного віку та МРТ – у дівчат-підлітків.

Вперше в комплексі вивчено особливості сонографічної та гістероскопічної картини, рівень експресії естрогенових і прогестеронових рецепторів в ендометрії, маркерів хронічного ендометриту у жінок із різними аномаліями розвитку статевих органів, розширено відомості щодо будови маткової перегородки.

Доповнено існуючі дані щодо особливостей гормонального гомеостазу, стану мікробіоти піхви у жінок з різними типами аномалій розвитку статевих органів. Вперше вивчено якість життя та сексуальну функцію пацієнок з аномаліями розвитку репродуктивних органів в динаміці захворювання та в процесі проведення реабілітації репродуктивного здоров'я. Обґрунтовано та впроваджено системну модель надання допомоги жінкам з аномаліями розвитку статевих органів, починаючи з підліткового віку, з метою відновлення репродуктивного здоров'я, покращення якості життя та сексуальної функції.

Теоретичне значення результатів дослідження

Отримані в дисертаційній роботі дані поглиблюють та розширюють існуючі дані щодо впливу аномалій розвитку статевих органів на репродуктивне здоров'я пацієнок. Науково обґрунтована необхідність удосконалення алгоритму діагностично-лікувальних та профілактично-реабілітаційних заходів щодо попередження репродуктивних розладів у пацієнок з аномаліями розвитку органів репродуктивної системи.

Практичне значення результатів даної роботи не викликає сумнівів, а найважливіші моменти лягли в основу двох нововведень МОЗ України з проблеми корекції якості життя та репродуктивних розладів жінок з аномаліями розвитку статевих органів.

Суттєвим підтвердженням практичної вагомості виконаної дисертаційної роботи є запропонована модель надання допомоги пацієнткам з аномаліями органів репродуктивної системи, яка включає використання в комплексному обстеженні високоінформативних методів діагностики та ґрунтується на диференційованому підході в залежності від віку, типу виявленої аномалії, репродуктивних порушень, супутньої гінекологічної патології.

Такий підхід дозволяє забезпечити ефективне лікування, спрямоване на покращення чи повне відновлення репродуктивного здоров'я, покращення якості життя та сексуальної функції пацієнток із вродженими аномаліями розвитку органів репродуктивної системи.

Розроблено практичні рекомендації щодо ведення жінок із анатомічними порушеннями будови статевих органів.

Впровадження результатів роботи в практику

Результати наукових досліджень покладено в основу двох інформаційних листів про нововведення в системі охорони здоров'я, отримано два деклараційні патенти на корисну модель.

Одержані результати досліджень впроваджено в роботу гінекологічних відділень закладів охорони здоров'я, діагностичних та медичних центрів м. Львова та Львівської області, м. Луцьк і Волинської області, м. Чернівці, Харків, Тернопіль, Одеса.

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі на кафедрі акушерства, гінекології та перинатології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Усі положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі, цілком обґрунтовані, випливають зі змісту роботи, мають важливе теоретичне та практичне значення. Реалізація поставленої мети вирішена завданнями, які повністю відображають хід та методологію роботи. Результати наукових досліджень базуються на даних обстеження 204 жінок. Всім пацієнткам було проведено комплексне клініко-лабораторне та інструментальне обстеження.

Статистичний аналіз отриманих результатів проведений на сучасному рівні, коректно, за допомогою сучасних стандартних програм статистичного аналізу. Основні результати роботи були озвучені на численних вітчизняних та закордонних науково-практичних конференціях, з'їздах, конгресах.

Оцінка змісту, оформлення та обсягу дисертації

Дисертаційна робота викладена на 290 сторінках, побудована за традиційною схемою наукових рукописів і складається зі вступу, аналізу стану проблеми діагностики та менеджменту аномалій розвитку статевих органів, розділу матеріалів та методів дослідження, 6 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, практичних рекомендацій, додатків. Список використаних джерел налічує 426 посилань, з них 151 – кирилицею, 275 – латиницею. Робота ілюстрована 35 таблицями та 42 рисунками.

Анотація написана відповідно до сучасних вимог.

У вступі дисертантка висвітлює актуальність наукової роботи, чітко формулює мету та завдання дослідження, викладає наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи, особистий внесок, апробацію матеріалів дисертації, публікації.

Перший розділ присвячений сучасному стану проблеми діагностики та менеджменту аномалій розвитку статевих органів, містить чотири підрозділи,

які методологічно пов'язані один з одним і завершуються логічним резюме, яке обґрунтовує актуальність і необхідність проведення дослідження. Автор проаналізувала останні дані вітчизняної і зарубіжної літератури, висвітливши найбільш актуальні аспекти цієї проблеми. Даний розділ добре сприймається, написаний науково-літературною українською мовою і відповідає сучасним вимогам.

У розділі «Матеріали і методи дослідження» представлено дизайн дослідження, критерії включення, виключення та розподілу пацієток на досліджувані групи, детальний опис методів дослідження, основні принципи розробки системної моделі надання допомоги пацієткам з аномаліями розвитку статевих органів та критерії ефективності. Дисертанткою використані сучасні, інформативні клініко-інструментальні методи діагностики та лікування. Детально описані методи статистичної обробки медичної інформації, що дають змогу отримати репрезентативні дані, вирішити поставлені завдання, отримати достовірні результати. Обстежено достатню групу пацієток (204 жінки).

Третій розділ присвячений клініко-епідеміологічним особливостям аномалій розвитку статевих органів. Результати ретроспективного аналізу демонструють як різноманітність клінічної картини у пацієток з обструктивними та необструктивними аномаліями розвитку статевих органів, так і фахівців першого звернення. З'ясовано, що лише у 53,9% випадків пацієтки з обструктивними аномаліями розвитку статевих органів звертались до гінеколога та дитячого гінеколога, у решті випадків мало місце звернення до непрофільних спеціалістів. Діагностика вродженої патології репродуктивних органів відбувається зі значною затримкою навіть за наявності скарг. В одному з підрозділів третього розділу описано процес «активного» скринінгу, в результаті чого аномалії розвитку статевих органів було виявлено у 9,4% випадків. Надзвичайно цінними є дані щодо інформативності різних методів візуалізації в діагностиці аномалій

репродуктивної систем, що в подальшому стало основою для розробки діагностичного алгоритму.

У четвертому розділі представлено детальну клінічну характеристику, стан репродуктивного здоров'я пацієнок та спектр комбінацій анатомічних порушень при виявлених аномаліях розвитку статевих органів залежно від віку. Розраховано, що відносний ризик розвитку дисменореї за наявності аномалій розвитку жіночих статевих органів складає ВР 4,1; 95 ДІ: 2,2-7,6, NNT 1,8. Встановлено, що загальна частота безпліддя та невиношування вагітності у жінок репродуктивного віку з аномаліями розвитку статевих органів значно перевищує популяційний рівень.

У п'ятому розділі наведено гормональні, мікробіотичні та морфологічні особливості ендометрію у пацієнок з аномаліями розвитку статевих органів, вивчено будову маткової перегородки. При аналізі гормонального статусу жінок з аномаліями розвитку репродуктивних органів не встановлено статистично значимих змін рівнів ФСГ, ЛГ, естрадіолу, що у даній верстві пацієнок не можна розглядати як причину порушень репродуктивної функції з рідко зустрічаними клінічними проявами.

Шостий розділ присвячений вивченню якості життя та сексуальної функції у пацієнок основної когорти. Дисертанткою доведено негативний вплив аномалій розвитку статевих органів на як на якість життя, так і на сексуальну функцію жінок.

У сьомому розділі, на основі отриманих результатів дослідження, дисертантка обґрунтовує системну модель допомоги жінкам з аномаліями розвитку статевих органів, яка включає діагностично-диференційний алгоритм та диференційований менеджмент пацієнок з даною патологією.

Оцінка ефективності системної моделі, яка базувалась на обґрунтованих критеріях, описана в останньому розділі власних досліджень. Запропоновані заходи надання допомоги пацієнткам з аномаліями розвитку статевих органів дозволили прискорити час верифікації типу аномалії

розвитку статевих органів у пацієток репродуктивного віку практично в 11 разів порівняно з рутинною практикою; знизити частоту дисменореї на 48,1%, а больового синдрому – на 27,9%, досягти нормалізації менструального циклу та покращення якості життя у більшості дівчат-підлітків і пацієток репродуктивного віку, усунути сексуальну дисфункцію у 61,5% жінок репродуктивного віку. Знизити частоту безпліддя на 45,95% та знизити частоту передчасних пологів в 1,8 разів. невиношування вагітності – на 42,9% порівняно з рутинною практикою.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» дисертантка проводить аналіз отриманих результатів, логічно їх підсумовує, співставляючи із сучасними даними літератури. Кількість використаних першоджерел у списку літератури свідчить про глибокий аналіз літературних даних та детальний підбір матеріалів для обґрунтування доцільності та актуальності проведеного дослідження.

Підсумовуючи результати власних досліджень слід відзначити, що всі наукові положення, висновки та практичні рекомендації повністю обґрунтовані, випливають із мети та поставлених завдань роботи, мають суттєве теоретичне та практичне значення, а запропонована диференційована модель надання допомоги пацієнткам з аномаліями розвитку статевих органів дозволяє скоротити час верифікації вроджених морфологічних відхилень, підвищити ефективність лікування репродуктивних розладів, покращити якість життя та сексуальної функції у пацієток з аномаліями розвитку статевих органів.

У цілому, розділи роботи побудовані правильно, достатньо ілюстровані таблицями та рисунками. Рукопис оформлено згідно з вимогами Наказу № 40 від 12.02.2017р. Міністерства освіти і науки України.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях

Матеріали дисертації відображені у 38 наукових працях, із них 20 статей у наукових фахових виданнях та збірниках, з них 2 статті –

у журналах країн, що входять до Європейського Союзу та США, 14 тез у матеріалах і збірниках вітчизняних та зарубіжних наукових конгресів і конференцій, навчальний посібник. Отримано 2 патенти України на корисну модель, видано 2 інформаційні листи, оформлено 2 нововведення.

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження на практиці

Основні результати дисертаційної роботи, висновки та практичні рекомендації можуть бути використані у клінічній практиці жіночих консультацій, акушерсько-гінекологічних стаціонарах, дитячих клінічних лікарень, діагностичних та медичних гінекологічних центрах, в педагогічному процесі медичних університетів та інститутів.

Недоліки дисертації та автореферату і зауваження щодо їх змісту та оформлення

Принципових недоліків щодо змісту та оформлення дисертаційної роботи та автореферату немає. В поодиноких випадках зустрічаються описки, повторення та невдалі стилістичні вирази.

Вказані зауваження не зменшують цінність наукової праці.

В порядку дискусії хотілося би почути відповіді дисертантки на декілька запитань:

1. Чи були Вами з'ясовані чинники ризику аномалій розвитку статевих органів?

2. Чи були виявлені хромосомні порушення у обстежених Вами пацієнок з аномаліями розвитку статевих органів? Якщо так, то які саме?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Вереснюк Наталії Сергіївни «Корекція якості життя та репродуктивних розладів у жінок з аномаліями розвитку статевих органів», виконана у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького при науковому консультуванні доктора медичних наук, професора Пирогової В.І., є самостійною закінченою науково-дослідною роботою, яка містить нове вирішення важливої наукової проблеми

сучасної гінекології щодо зниження частоти репродуктивних розладів та покращення якості життя шляхом обґрунтування та впровадження системної моделі надання допомоги пацієнткам з аномаліями розвитку статевих органів.

Дисертація за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, їх практичним та теоретичним значенням, ступенем обґрунтованості та достовірності наукових положень, сформульованих у висновках і практичних рекомендаціях, повнотою викладення матеріалу в наукових статтях та апробації на наукових форумах, повністю відповідає вимогам пунктів 9 та 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р., №567 від 27.07.2016 р., №943 від 20.11.2019 р. та №607 від 15.07.2020 р., а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.01 – акушерство та гінекологія.

Офіційний опонент
професор кафедри акушерства
та гінекології № 1 Національного
медичного університету
імені О.О. Богомольця
доктор медичних наук, професор

В. О. Товстановська

